

**Kalaallit Nunaanni ilinniaqqiffiusuni ilinniartitsinerup qaffasissusaata
misissorneqarnissaanik imaqartumik misissuinissamik aallartitsinissamut
Inatsisartunut aaliangiussassatut siunnersuut. Misissuineq
sanilliuqqarsinnaasariaqassaaq misissuineranut nunani killerni allani
ingerlanneqarsimasunut assigusunut**

pillugu

**Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu
Ataatsimiititaliap**

ISUMALIUTISSIHSUTAA

Aalajangiiffigisassatut siunnersuutip aappassaaneerpeqarnerani saqqummiunneqartoq

Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu
Ataatsimiititaliaq kingullermik suliarinninnermini ukuninnga inuttaqarpoq:

Harald Bianco, Inuit Ataqtigiit
Debora Kleist, Inuit Ataqtigiit
Andreas Uldum, Demokraatit
Malik Berthelsen, Siumut
Knud Kristiansen, Atassut

UKA 09-mi ulloq 4. november 2009-mi siullermeerinerup kingorna siunnersuut
Kultureqarnermut, Ilinniartitaanermut, Ilisimatusarnermut Ilageeqarnermullu
Ataatsimiititaliamit misissorneqarpoq.

Siunnersuutip imarisaa

Ingerlaqqiffiusumik ilinniartitaanerit naliliiffigineqarnissaat siunnersuuteqartup
siunnersuuteqarnermini kissaatigaa, taamaalilluni nunatsinni ilinniartitaanerup qaffasissusia
nunani killerni ilinniartitaanerup qaffasissusianut sanilliuqqarsinnaassalluni. Tamatumani
qulakkeerniarneqarluni ingerlaqqiffiusumik ilinniartitaanerit nunani allani ilinniartitaanerit
taakku assigisaannut unammillersinnaanissaat.

Ilisimatusarfik nunatsinnilu ingerlaqqiffiusumik ilinniarfiit allat qanimut suleqatigalugit
misissuineq ingerlanneqartariaqartoq kiisalu misissuineq sapinngisamik annertunerpaamik

tatiginassuseqarsinnaaqullugu immikkut ilisimasallit nunani allaneersut misissuinerimi peqataatinneqarnissaat siunnersuuteqartup kaammattuutigaa.

Siunnersuutip aningaasatigut kingunerisassai

Siunnersuut aningaasaqarneq eqqarsaatigalugu qanoq piviusunngortinneqassanersoq siunnersuuteqartup oqaatiginngilaa. Siunnersuummut akissuteqaamminni aningaasanut tunngasut Naalakkersuisunit eqqaaneqanngillat. Siunnersuutip akuerineqarnera Nunatta Karsianut aningaasartuutaassasoq naatsorsuutigineqartariaqarpoq.

Inatsisartut siullermeerineranni siunnersuut pillugu isummernerit

Nunatsinni ingerlaqqiffiusumik ilinniartitaanerit nunani tamalaani pitsaassutsit qaffasissusiannut sanilliunneqarsinnaanissaannik Inatsisartunut ilaasortap Niels Thomsenip pingaartitsinera **Naalakkersuisunit** isumaqatigineqarpoq.

Ilisimatusarfimmut atatillugu **Naalakkersuisut** erseqqissarpaat:

”..Ilisimatusarfimmi aqutsisut avataanit ilisimasallit peqataaffigisaannik nunanilu tamalaani tunngaviit akuerisaasut malillugit atuartitsinermik aaqqissuussaasumik naliliinernik naammassinninnialersaarput. Naliliinerni taakkunani aamma ilinniartut, naammassisut, censorit, atuisut ilisimatusartullu naliliinerinik ilaqassapput. Aammattaaq Ilisimatusarfiup nunani tamalaani uuttortaait nunanilu tamalaani pitsaassuseritinneqartut naapertorlugit piginnaasaqarfiulersinneqarnissaat sulissutigineqalissaaq. Tamatumunnga atatillugu Ilisimatusarfimmi aqutsisut siusinnerpaamik 2010-mi suleqatigiissitanik nunani tamalaani piginnaasaqarfiit pitsaassusaat sorliit Ilisimatusarfimmut attuumassuteqarnerinik misissuisussanik pilersitsinialersaarput”.

Tamatuma saniatigut **Naalakkersuisut** paasisstussiipput:

”...Ilisimatusarfiup avataani marlunnik ilinniarfeqarmat ingerlaqqiffiusunik, tassalu Sisimiuni issittumi diplomingeniørinngorniarfik Ilulissanilu atorfinnissaaq siunertaralugu ilisimatusarnerlu tunngavigalugu isumaginninnermi perorsaasunngorniarfik”.

Ilinniartitaanerit taakkuupput marluk nunani tamalaani qaffasissutsinut nallersuuttutut Naalakkersuisunit isigineqarput.

Taamaattumik siunnersuut taparserneqassanngitsoq Naalakkersuisut inassutigaa.

Siunnersuut itigartinneqassasoq **Inuit Ataqtigiit** aamma **Kattusseqatigiit Partiiata** inassutigaa, partiit taakku isumaqarmata:

"...ilinniarfiit qulaaniit naalackersuinikkut peqquneqassanngillat periuseq aalajangersimaqqinnaartoq atorlugu nalilersorneqarlutillu uuttortarneqartassasut. Ingerlaavartumik ilinniarfiit iluminni avataanillu nalilersorneqartarnissaat isumaqatigilluinnarparput tamannali pissaaq pineqartut periutsinik kiffaanngissuseqarlutik toqqaasinnaatitaanerata ataqquilluinnarlugu".

Inuit Ataqtigiit aamma **Kattusseqatigiit Partiiata** oqaatigaat:

"Nunatsinni pissutsit immikkuullarissut ilagaat ilinniartitsisuusut amerlaqisut ilinniartitamik ilitsoqqussaralugu oqaasii atorsinnaannginnamik ilinniartitsinermilu atortussiat ilinniartut ilitsoqqussaralugu oqaasiisut piunngimmata. Kulturinut tunngasunik unammilligassaqartippaatigut tamannalu ilinniartitsinermut sunniuteqarsinnaavoq. Tamassumali ilisimatusarnernik pitsaasumik neqerooruteqartarnissarput ilinniartitsinikkullu qaffasissunik angusaqartarnissarput allanngortinngilaa".

Siunnersuutip ataatsimiititaliamit suliarineqarnissaa **Siumumit** kissaatigineqarpoq, ilinniartitaanerit sorliit nalilerneqartussatut siunnersuuteqartumit kissaatigineqarnersut itisilerneqarnissaat partiimit kissaatigineqarmat. Partiip siunnersuuteqartoq una pillugu isumaqatigaa:

"...pingaaruteqartoq ilinniarfiit qaffasissutsimikkut nunani killerni ilinniarfinni assingusuni sanilliunneqarsinnaasariaqartut aammalu nunarsuarmioqataaleraluttuinnarnitsinni immitsinnut mattulluta inuusinnaanngitsugut".

Akerlianilli ilinniartitaaneq taamaallaat Kalaallit Nunaanni atorneqarsinnaappat ilinniarnissaq imminut akilersinnaannginnerarlugu siunnersuuteqartup oqarnera **Siumumit** isumaqatigineqanngilaq. Partiimit erseqqissarneqarpoq:

"...pingaaruteqarlutillu atorfissaqartippagut annerusumik minnerusumilluunniit ilinniagaqarsimasut, Nunatsinnut ilinniagartik aallaavigalugu atorfinnik amigaataasunik tiguisinis-saat".

Ima oqaaseqarlutik **Demokraatit** siunnersuut taperserpaat:

” Pingaaruteqarpoq, Kalaallit Nunaanni sutigut tamatigut nunarsuup sinneranut assersuunnissatsinnut sapiissuseqarnissarput. Pissutaavoq, nunarsuarmi teknikkikkut ineriartupiloornerup nassataanik, kikkut tamarmik imminnut unammilersimanerat. Taamaattumik, ilinniartitaanikkut ima siuarsimatigisariaqarpugut allaat unammisassagut angumasinnaasariaqarlugit”.

Siunnersuut **Atassutip** taperserpaa, tassa partii isumaqarmat:

”... nunarsuarmioqataanitta..., taamaattumik aamma ilinniarfiit qaffasissumik ilinniarfiusut qaffasissutsimikkut pitsaasuunissaat aammalu nunanut allanut sanillersuussinnaanissaat qulakkeersimassallugu pingaaruteqarpoq”.

Kiisalu kissaammik imaattumik **Atassut** saqqummiussivoq:

”...nunatsinni ilinniarfiit tamaasa eqqarsaatigalugit siunissami ataavartumik nalilersorneqarlutillu misissuiffigineqartassasut, taamaaliornikkut ilinniakkap suugaluartulluunniit pitsaassusaata aammalu unammillersinnaassuseqarnerata nalornisigineqannginnissaa qulakkeersimaniarneqarsinnaammat”.

Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarinninnera

Ingerlaqqiffiusumik ilinniartitaanerit Ilinniarnertuunngorniarfimmit qaffasinnerit tamaasa siunnersuuteqartumit pineqartut ataatsimiititaliamit naatsorsuutigineqarpoq. Taamaalilluni inuussutissarsiutinut ilinniartitaanernik, assersuutigalugu sanasutut imaluunniit niuertarfimmi sulisussatut ilinniartitaanernik naliliinissaq siunnersuuteqartumit kissaatigineqanngitsoq ataatsimiititaliap naatsorsuutigaa.

Tassa Ilisimatusarfimmi ilinniartitaanerit aamma atorfininnissaq siunertaralugu isumaginninnermi perorsaasunngorniarnep qaffasissusiinik naliliinissaq siunnersuutikkut siunertarineqartoq oqaatigineqarsinnaavoq. Tassa Sisimiuni issittumi diplomingeniørinngorniarfik aqqissuussaanermigut Danmarks Tekniske Universitetimut atammat, taamaalillunilu Danmarks Evalueringsinstitutimit naliliiffigineqartarmat.

Siunnersuut aallaavittut isigalugu naleqquttuusutut ataatsimiititaliamit isigineqarpoq. Nunarsuarmioqataavugut naleqquttumillu ilinniagaqaraanni nunarsuaq tamakkingajallugu ullumikkut suliffissarsiortoqarsinnaavoq. Taamaattumik nunatsinni ingerlaqqiffiusumik ilinniartitaanerit qaffasissutsimikkut nunani allani ilinniartitaanernut assingusunut nallersuunneqarsinnaanissaat pingaaruteqarpoq.

Nunani tamalaani qaffasissutsit atorneqartut sorliit Ilisimatusarfimmi piginnaasaqarfiulersinnaanerannik misissuisussamik Ilisimatusarfik 2010-mi suleqatigiissitaliulersaartoq ataatsimiititaliamit oqaatigineqassaaq. Tamanna ataatsimiititaliamit ima paasineqarpoq; naliliisoqassappat tamanna Ilisimatusarfiup nammineq akisussaaffigerusukkaa.

Siunnersuutip aningaasaqarnikkut kinguneqaatissai pillugit Danmarks Evalueringsinstitut-i, Undervisningsministeriap kiisalu Kulturministeriap susassaqarfiini qaffasinnerusumik ilinniagaqarneq pillugu nalilersuisartoq Ataatsimiititaliap attaveqarfigivaa. Susassaqarfimmi misilittakkatik kiisalu paasissutissat tigussaasut tunuliaqutaralugit nalilersuilernissaq 2 mio. kr.-inik akeqarsinnaasoq Institut-ip ilimagaa. Akinik missingersuusiornertik makkuninnga tunngavilersorpaat:

1. Ilinniakkamut sammisamut ataatsimut immikkut ilisimasallit marluk imaluunniit pingsut (naliginnaavoq immikkut ilisimasallit sisamaasernerat tallimaaserneralluunniit).
2. Ilinniartitaanerit sanilliussuunneqarsinnaasut ataatsimut nalilersorneqarnerat (naliginnaasuuvoq ilinniartitaanerit ataasiakkaarlugit nalilersorneqartarnerat).
3. Ilinniartitaanerit amerlanersaat sumiiffimmi ataatsimut katersorneqartarmata.
4. Nalilersuineq ilinniartitaanernut assigiinngitsunut 13-inut aamma ilinniagaqartunut 550-600-it missaanniittunut kiisalu ilinniartitsisunut 80-90-inut tunngassuteqarput.

Tamatuma saniatigut siunnersuutip aningaasaqarnikkut kinguneqaatissai pillugit Naalakkersuisut nalileqqullugit Ataatsimiititaliap qinnutigaa. Tassunga atatillugu Naalakkersuisut imaattumik akissuteqarput:

“aningaasartuutit annertussusissaannut apeqqutaajumaartoq nalilersuinissap qanoq ittuunissaanik toqqaanissaq. Misissuinissap aningaasaqarnikkut kingunerisinnaasai nalileruminaapput suli aalajangerneqarsimannngimmat naliliinissaq nunap iluinnaani imaluunniit avataaniittut peqatigalugit pissanersoq aammalu nunanut killernut imaluunniit nunat allat ilanngullugit sanilliunneqarsinnaassanersoq. Tamarmilli kinguneriumaarpaat assigiimmik akuttussusilimmik naliliisarumaarnissaq, taamaattumillu naatsorsuutigineqassaaq aningaasartuutaasartussat takkuteqqittarnissaat.”

Ataatsimiititaliap apeqqutai Naalakkersuisullu akissuteqaataat ilanngussaq 1-itut ilanngunneqarput.

Ataatsimiititaliami ikinnerussuteqartut Siumumeersut Atassummeersullu isumaqarput ilinniartitaanermik pingaarnersuiineq nunap ineriartoqqinnissaanut aalajangiisuusoq siunnersuutillu aningaasatigut kinguneqaatissai siunissamut aningaasaliinerusussaasut isumaqarlutik.

Qaffasinnerusumik ilinniagaqarnerit qanoq nalilersorneqartarnissaat siunnersuut akuersissutigineqarpat politikkikkut akulinnerunngitsoq ikinnerussuteqartut isumaqarput. Akerlianilli siunnersuut ilinniartitaanerit nakkutigineqarnerat pillugu Ilisimatusarfiup nammineerluni isumaginnittarneranut naapertuuttoq ikinnerussuteqartut isumaqarput.

Inuusuttortatta ilinniartitaanerit pillugu pingaartitsineq nunatta ineriartoqqinnissaanut aalajangiisuummat Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Inuit Ataqatigiinnersut Demokratineersullu isumaqatigat. Amerlanerussuteqartulli tunngaviusumik isumagaat qaffasinnerusumik ilinniarfiit arlaannaannulluunniit attuumasssuteqanngitsumik politikkimillu akuliuffigineqanngitsumik ingerlanneqartariaqartut. Tamatuma saniatigut ataatsimiititaliap apeqqutaanut Naalakkersuisut akissuteqaamminni ilaatigut ima allassimmata amerlanerussuteqartut maluginiarpaat (apeqqutit akissuteqaatillu ilanngussaq 2-itut ilanngunneqarput):

Instituttip ilusaanik nutaanik atuutilersitsinermut peqatigitillugu aqutsineq pillugu inatsimmi §§ 25 aamma 16 naapertorlugit "Pitsaassutsimik Nutaaliornermillu siuarsaaneq pillugu siunnersuiso-qatigiit"-nnik taaneqartartunik pilersitsisoqassaaq. Siunnersuisoqatigiinnut ilaasortat rektorimit, ilaatigut institutrådimit ilinniartuniillu toqqarneqassapput siunnersuisoqatigiinnilu siunertaavoq siu-lersuisunut, rektoreqarfimmut instituttinilu aqutsisunut il.il. makkununnga suut ikiuutaasinnaa-nerannik suliatigut naliliinikkut siunnersuisarnissaq:

1) Instituttimi ilisimatusarnermik ilinniartitaanermillu ilisimatusarnermik tunngavilimmik nukittor-saaneq, aamma 2) insituttip inissisimaneranik nunanilu tamalaani ilisimatusarneq ilinniartitaanerlu pillugit suleqatigiinnermi peqataanermik nukittorsaaneq. Kiisalu 3) instituttip ilisimatusarfittut ilin-niarfittullu Ilisimatusarfimmi siunertanik siuarsaaqataaffiusutut inissisimaneranik nukittorsaaneq.

Taamaalilluni atatsimiititaliami amerlanerussuteqartut isumaqarput siunnersuutip anguiagai uani naaperiarneqartut Ilisimatusarfimmi qaffasinnerusumik ilinniagaqarnerit pillugit naliliisarnissamik suliniutinik qulakkeerinninnissamat aallartitsisoqartoq. Taamaalilluni siunnersuutip akuersissutigineqarnissaa pisariaaruttut amerlanerussuteqartunit isigineqarpoq.

Inassuteqaatit

Ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Inuit Ataqatigiinnersut Demokratineersullu qulaani allassimasut siullermeerinninnermilu oqaaseqaatit tunngavigalugit siunnersuut **itigartinneqassasoq** inassutigaat.

Ikinnerussuteqartut Siumumeersut Atassummeersullu qulaani allassimasut tunngavigalugit siunnersuut akuersissutigineqassasoq inassutigaat.

Taama oqaaseqaateqarluni Ataatsimiititaliap siunnersuut aappassaaniigassanngortippaa.

Harald Bianco

Debora Kleist

Andreas Uldum

Malik Berthelsen

Knud Kristiansen